

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merenkulun veronhuojennuksista annettua lakia siten, että myös vuosina 1999 ja 2000 tilattujen alusten perusteella saataisiin tehdä jäämaksuluokkavähennys. Vähennys myönnettäisiin bruttovetoisuudeltaan vähintään 100 rekisteritonnin aluksista, jotka tilataan Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta ja luovutetaan tilaajalle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2003. Vähennyksen enimmäismäärä olisi kolme prosenttia aluksen

hankintamenosta, ja se saataisiin tehdä aluksen käyttöönottovuonna sekä sitä seuraavana verovuonna.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran jo vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Jäämaksuluokkavähennys

Varustamoja tuetaan yritysverotuksessa sallimalla niiden vähentää verotuksessa merenkulun veronhuojennuksista annetun lain (433/1981) mukainen jäämaksuluokkavähennys. Lakia sovelletaan nykyisessä muodossaan Suomesta tai ulkomailta vuosina 1994—1998 tilattaviin, nettovetoisuudeltaan vähintään 19 rekisteritonnin aluksiin, jotka rakennetaan I A tai sitä korkeampaan jäämaksuluokkaan. Vähennyksen enimmäismäärä on kolme prosenttia aluksen hankintamenosta, ja se saadaan tehdä aluksen käyttöönottovuodelta sekä sitä seuraavalta verovuodelta. Veronhuojennuksen tarkoituksena on tukea jäissä kulkuun soveltuvien alusten hankkimista. Jäävahvisteisuus aiheuttaa lisäkustannuksia, mikä korottaa tällaisten alusten hankintahintaa.

1.2. Muu merenkulkuelinkeinon tukijärjestelmä

Merenkulkuelinkeinoa tuetaan julkisin varoin edellä mainitun veronhuojennuksen li-

säksi myöntämällä suoria tukia valtion varoista. Merkittävimmät suorat budjettituet ovat miehistön verojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen perusteella määräytyvä ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelotuki ja lastialusten hankintojen tukemiseksi myönnettävä korkotuki. Lisäksi varustamot saavat huomattavaa tukea yritysverotuksen poistojärjestelmän kautta. Aluksen hankintameno poistetaan verotuksessa irtaimen käyttöomaisuuden menojaännöspoistojärjestelmän mukaisesti, vuodesta 1999 alkaen enintään 25 prosentin vuotuisin poistoin aluksen taloudelliseen käyttöikään perustuvan tavanomaisen poiston ollessa 5 prosenttia (tasapoisto, käyttöikä 20 vuotta). Verotuksen yli-poistot eivät tuloudu sellaisenaan myöskään aluksia luovutettaessa, sillä aluksen luovutushinta vähennetään verotuksessa irtaimen käyttöomaisuuden menojaännöksestä.

Merenkulun tukijärjestelmää kokonaisuudessaan on tarkasteltu lähemmin valtiovarainministeriön, liikenneministeriön ja Merenkululaitoksen vuonna 1998 merenkulkuelinkeinon verotuksesta ja tukitoimenpiteistä tekemässä selvityksessä. Valtiovarainministeriössä tehtyjen laskelmien mukaan merenkulualalle myönnettävien suorien tu-

kien ja verotukien yhteismäärän vuonna 1999 arvioidaan olevan noin 510 miljoonaa markkaa. Laskelmassa ei ole otettu huomioon esimerkiksi edellä mainittua poistojärjestelmän kautta annettua tukea. Selvityksestä käy ilmi, että myös muissa valtioissa varustamoita tuetaan monin tavoin. Verotuksen kautta annettavia tukimuotoja ovat lähinnä erilaiset varausten ja poistojen kautta annettavat huojennukset tai normaalia lievempi yhtiöverotus.

2. Ehdotetut muutokset

Suomalaisten varustamojen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi jäämaksuluokkavähennyksen voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi siten, että vähennys saataisiin tehdä myös vuosilta 1999 ja 2000 toimitettavissa verotuksissa.

Jäämaksuluokkavähennyksen tekemisen edellytyksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että hankittavan aluksen tulisi olla bruttovoitoisuudeltaan vähintään 100 rekisteritonnia ja että aluksen luovutuksen tulee tapahtua viimeistään 31 päivänä joulukuuta vuonna 2003. Aluksen tulee lisäksi olla tilattu Suomesta tai muusta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta. Muutokset ovat tarpeen, jotta tuki täyttäisi Euroopan unionin neuvoston laivanrakennusteollisuudelle myönnettävän tuen uusien sääntöjen vahvistamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1540/98 säädetyt edellytykset ja olisi siten hyväksyttävissä Euroopan yhteisön valtiontukisääntöjen mukaisena tukena.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotettu jäämaksuluokkavähennys on ylimääräinen, lopullinen veronhuojennus, joka vähennetään verotuksessa aluksen hankintamenon lisäksi. Voidaan olettaa, että kaikki vähennykseen oikeutetut varustamot käyttävät sen hyväkseen. Vähennyksen verotuottovaikutuksen arvioiminen on vaikeaa, sillä sen suuruus riippuu vuosina 1999 ja 2000 tilattavien jäävähenvisteisten alusten hankinnoista. Jos oletetaan, että vuosina 1999 ja 2000 tehtävien alustilausten perusteella myönnettävät jäämaksuluokkavähennykset vastaavat vuosina 1994–1997 toteutuneiden jäämaksuluokkavähennysten keskimääräistä tasoa, ehdotettu jäämaksuluokkavähennyksen jatkaminen aiheuttaisi arviolta 17 miljoonan markan verotuoton alentumisen vähennyksen

myöntämisvuosina. Valtion osuus verotuesta olisi tällöin vuosittain runsaat 10 miljoonaa markkaa ja kuntien ja seurakuntien osuus yhteensä vajaat 7 miljoonaa markkaa. Vain verotuksen verovuodelta 1999 kertyviin verotuloihin arvioidaan kuitenkin jäävän varsin vähäiseksi, sillä verovuonna 1999 vähennys myönnetään vain tuona vuonna tilatuista ja jo silloin käyttöön otetuista aluksista.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esitys vastaa pääpiirteittäin jäämaksuluokkavähennyksen voimassaolon jatkamisesta syksyllä 1998 annettua hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta (HE 126/1998 vp). Tuki ilmoitettiin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (EY:n perustamissopimus) 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti komissiolle hallituksen esityksen antamisen yhteydessä. Komission edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa kävi kuitenkin ilmi, että ehdotettua tukea ei ilmeisesti sellaisenaan olisi voitua pitää Euroopan yhteisön valtiontukisääntöjen mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana tukena. Hallituksen esitys peruutettiin, sillä EY:n perustamissopimuksen mukaan tukea ei saa saattaa voimaan ennen komission päätöstä tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Kuten kohdassa Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista on tarkemmin esitetty, jäämaksuluokkavähennystä siten rajoitettuna kuin nyt ehdotetaan, voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.

Esityksestä on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenneministeriöltä ja Verohallitukselta. Lausunnoissa esitetyt kannanotot on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä laadittaessa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista

Euroopan yhteisöjen valtiontukea koskevat säännökset perustuvat EY:n perustamissopi-

muksen 87—89 artiklaan. Lisäksi on eräiden alojen tukia koskevia erityissäännöksiä. Perustamissopimuksen 87 artiklan mukaan valtiontuki, joka voi vääristää kilpailua suosi- malla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, on yhteisöoikeuden vastainen. Tukitoimen kä- sitteeseen voi sisältyä myös yrityksille myönnettävä veronhuojennus.

Jäämaksuluokkavähennyksen hyväksyttävyyttä valtion tukena arvioidaan erityisesti edellä mainitun Euroopan unionin neuvoston laivanrakennusteollisuudelle myönnettävän tuen uusien sääntöjen vahvistamisesta anta- man asetuksen ja komission meriliikenteen tukia koskevien suuntaviivojen (97/C 205/05) perusteella. Ehdotettu tuki ilmoitet- tiin EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti komissiolle. Komissi- on 9 päivänä syyskuuta 1999 tekemän pää- töksen mukaan jäämaksuluokkavähennystä nyt ehdotettavassa muodossa voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana. EY:n perus- tamissopimuksesta johtuvia esteitä tuen täy- täntöönpanolle ei siten ole.

Verotukien hyväksyttävyyttä arvioidaan Euroopan unionin piirissä nykyisin koroste- tusti myös verokilpailun näkökulmasta. Ve- rokilpailua koskevat kysymykset ovat olleet keskeisesti esillä jäsenmaiden valtiovarain- ministereistä koostuvassa ECOFIN-neuvos- tossa. ECOFIN-neuvosto on antanut asiasta joulukuussa 1997 päätöslauselman, jossa jä- senvaltiot ovat hyväksyneet menettelysään- nöt (Code of Conduct) haitallisen verokilpai- lun estämiseksi. Menettelysääntöjen toi- meenpanoa varten on perustettu työryhmä, jonka työ on käynnistynyt toukokuussa 1998. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet ilmoitta- maan työryhmälle sellaisista verotus toimen- piteistään, jotka saattavat kuulua haitallisen verokilpailun piiriin. Lisäksi jäsenvaltiot ovat sitoutuneet pidättymään uusien, haital-

listen toimenpiteiden käyttöönotosta ja tar- kistamaan tarvittaessa nykyistä lainsäädäntö- ään.

Jäämaksuluokkavähennys on ilmoitettu edellä mainitulle työryhmälle mahdollisesti haitallisena verotukena.

Haitallisen verokilpailun estäminen on ol- lut esillä myös Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön (OECD) piirissä. OECD:n jäsenvaltiot ovat huhtikuussa 1998 sitoutuneet pidättymään uusista, haitallisista verokilpailutoimista sekä poistamaan määrä- ajassa vanhat, haitalliset toimet. Haitallista verokilpailua koskeva tarkastelu on alkanut OECD:n piirissä syksyllä 1998. Jäämaksu- luokkavähennys on tarkasteltavana mahdolli- sesti haitallisena verokilpailutoimena myös tässä selvityksessä.

OECD:n puitteissa on vuonna 1994 tehty sopimus tavanomaisten kilpailuedellytysten noudattamisesta kaupallisen laivanrakennuk- sen ja korjausten alalla. On mahdollista, että jäämaksuluokkavähennys katsottaisiin maini- tussa sopimuksessa tarkoitetuksi kielletyksi valtiontueksi. Sopimus ei kuitenkaan ole vielä voimassa, koska kaikki sopimusvaltiot eivät ole sitä ratifioineet. Sopimus ei siten aseta esteitä jäämaksuluokkavähennyksen voimassaolon jatkamiselle ehdotetulla taval- la.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mah- dollisimman pian sen jälkeen kun se on hy- väksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 1999 toi- mitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus- kunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan merenkulun veronhuojennuksista 18 päivänä kesäkuuta 1981 annetun lain (433/1981) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1258/1996, sekä

lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1543/1992 ja mainitussa laissa (1258/1996), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

6 §

Verovelvollisella, joka vuonna 1999 tai 2000 tilaa Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta IA tai sitä korkeampaan jäämaksuluokkaan rakennettavan, bruttovoitoisuudeltaan vähintään 100 rekisteritonnin aluksen, on oikeus vähentää laivanvarustus-toiminnan tulosta 3 prosenttia aluksen hankintamenosta. Vähennys saadaan tehdä sekä verovuonna, jolloin alus on otettu käyttöön, että sitä seuraavana verovuonna. Vähennyksen tekemisen edellytyksenä on lisäksi, että alus luovutetaan tilaajalle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2003.

14 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1981. Sitä sovelletaan vuosilta 1981—1995 toimitettavissa verotuksissa. Lain 6 §:ää sovelletaan kuitenkin myös vuosilta 1996—2005 toimitettavissa verotuksissa ja 7—11 §:n alushankintavarausta koskevia säännöksiä vuosilta 1996—1998 toimitettavissa verotuksissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Suvi-Anne Siimes

Laki

merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan merenkulun veronhuojennuksista 18 päivänä kesäkuuta 1981 annetun lain (433/1981) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1258/1996, sekä

lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1543/1992 ja mainitussa laissa (1258/1996), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Verovelvollisella, joka vuonna 1999 tai 2000 tilaa Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta IA tai sitä korkeampaan jäämaksuluokkaan rakennettavan, bruttotoisuudeltaan vähintään 100 rekisteritonnin aluksen, on oikeus vähentää laivanvarustus-toiminnan tulosta 3 prosenttia aluksen hankintamenosta. Vähennys saadaan tehdä sekä verovuonna, jolloin alus on otettu käyttöön, että sitä seuraavana verovuonna. Vähennyksen tekemisen edellytyksenä on lisäksi, että alus luovutetaan tilaajalle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2003.

14 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1981. Sitä sovelletaan vuosilta 1981—1995 toimitettavissa verotuksissa. Lain 6 §:ää sovelletaan kuitenkin myös vuosilta 1996—2002 toimitettavissa verotuksissa ja 7—11 §:n alushankintavarausta koskevia säännöksiä vuosilta 1996—1998 toimitettavissa verotuksissa.

14 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1981. Sitä sovelletaan vuosilta 1981—1995 toimitettavissa verotuksissa. Lain 6 §:ää sovelletaan kuitenkin myös vuosilta 1996—2005 toimitettavissa verotuksissa ja 7—11 §:n alushankintavarausta koskevia säännöksiä vuosilta 1996—1998 toimitettavissa verotuksissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa.

